የቴሌኮሙኒኬሽን የቁጥር መሟያ ማዝበራሪያ ሰነድ

[School]
[Course title]

1. መግቢያ

የቴሌኮሙኒኬሽን ቁጥሮች ውጤታማ ምደባ፣ አጠቃቀም እና አስተዳደር የሚያስፈልጋቸው ውስን ሀብቶች ናቸው። በመሆኑም የቴሌኮሙኒኬሽን ቁጥሮች በቅልጥፍና፣ በፍጥነት፣ በግልጸኝነትና በፍትሃዊነት እንዲሁም የደንበኛውን ደረጃ፣ የባለፈቃዱን ዓይነት እና የኮሙኒኬሽን ቴክኖሎጂን መሰረት ያደረገ አድልዎ በሌለበት ሁኔታ መመደባቸውን ማረጋገጥ እና ለደንበኞች ተደራሽ ማድረግ እጅግ አስፈላጊ ነው።

ከዚህም በተጨማሪ የቴሌኮሙኒኬሽን ቁጥሮች አጠቃቀም የደንበኞችን ፍላጎት እና መብት እንዳይገድብ መከታተልና መቆጣጠር ተገቢ ነው። ለዚህም ዘርፉ የሚመራበትን ግልጽ የአሰራር ስርሃት መዘርጋት የሚያስፈልግ ሲሆን ይህም ባለስልጣኑ የቁጥጥር ስራን ለመስራት እና ተፈጻሚ ለማድረግ ያስችለዋል።

ይህንም መሰረት በማድረግ ባለስልጣን መስሪያ ቤቱ የቴሌኮምኒኬሽን ቁጥር መመሪያን ያዘጋጀ ሲሆን ይህም በዘርፉ ውጤታማ ስራን መስራት ያስችላል ተብሎ ይታመናል።

2. የመመሪያው የሕግ መሰረት

የኢትዮጵያ ኮሙኒኬሽን ባለሥልጣን በኮሙኒኬሽን አገልግሎት አዋጅ ቁጥር 1148/2011 አንቀጽ 6(11) ፥ 27፣ 28፣ 29 እና 54(2) መሰረት የቴሌኮመኒኬሽን የቁጥር መመሪያ ማውጣት እንደሚችል ተመልክቷል። በአዋጁ አንቀጽ 6(11) ላይ ባለስልጣኑ ብሔራዊ የቴሌኮሙኒኬሽን ቁጥር ፕላን ያዘጋጃል፣ ይመድባል፣ ያስተዳድራል፣ በአግባቡ ጥቅም ላይ መዋን ይቆጣራል በማለት በግልጽ ይደነግጋል። ከዚህ ባሻገርም በአዋጁ ከአንቀጽ 27 እስከ 29 ድረስ በተመለከቱት ድጋጌዎች ላይ ባለስልጣኑ የቴሌኮሙኒኬሽን ቁጥርና አድራሻ እንደሚደለድል፣ የቁጥር ምዝገባን እና አጠቃምን ሰርሃትን እንደሚዘረጋ የተመለከተ ሲሆን በተለይም አንቀጽ 27(5) ላይ ከባለድርሻ አካላት ጋር በመመካከር የቁጥርና የአድራሻ ሀብት አስተዳዳር እና አጠቃም መመሪያ ማውጣት እንደሚችል ተመልክቷል።

3. የመመሪያው ዓላማ

ይህ መመሪያ የተለያዩ አላማዎችን ከግብ ለማድረስ የተዘጋጅ ሲሆን በዚህ ክፍል ዋና ዋና ሊባሉ የሚችሉ የመመሪያው አላማዎች ተመልክተዋል፤-

- ቁጥሮች በቅልጥፍና፣ በፍጥነት፣ በግልጸኝነትና በፍትሃዊነት እንዲሁም የደንበኛውን ደረጃ፣ የባለፈቃዱን ዓይነትና የኮሙኒኬሽን ቴክኖሎጂን መሰረት ያደረገ አድልዎ በሌለበት ሁኔታ መድረሳቸውን ማረጋገጥ፤
- የቁጥሮች አጠቃቀም የደንበኞችን ፍላጎት እንዳይገድብ አስፈላጊ የህግ ማዕቀፍ ማዘጋጀት፤
- የቁጥሮች እጥረት እንዳይከሰት እና ችግሩም ሲከሰት መወገድ የሚችበትን አመቺ ሁኔታ መፍጠር፤

4. የመመሪያው የዝግጅት ሂደት

የመመሪያው ዝግጅት ከአንድ አመት በላይ የወሰደ እና በርካታ ሂደቶችም ያለፈ ሲሆን ረቂቅ ህጉ ተጠናቅቆ እስከቀረበበት ድረስ የተከናወኑ አበይት ተግባራት ወይም ሂደቶች በሚከተለው መልኩ ተጠቃልሏል።

- **ጥናት ማካሄድ፡-** ይህን መመሪያ ለማዘጋጀት ዘርፉን መሰረት ያደረገ ጥናቶች ማካሄድና በጥልቀት መረዳት የሚጠይቅ ነው። ይህንን ለማሳካት የሃገሪቱ ነባራዊ ሁኔታ፥ በዘርፉ የዳበረ ልምድ ያላቸው የሃገራት ተሞክሮ እና የቴክኖሎጂ እድገት በተመለከተ ጥናት ተደርጎል። በዚህ ጥናት አማካኝነት በመመሪያ ውስጥ ሊካተቱ የሚገባቸው ድንጋጌዎች እና ዋና ዋና ቁም ነገሮች ተለይቷል።
- **ለረቂቅ ህጉ ዝግጅት ግብአት የሚሆኑ ሞዴል ህጎችና ተሞክሮዎች መምረጥ፡-** የቴሌኮም ዘርፍ ላይ አለም-አቀፍ ተቋማት ተሳታፊ በመሆናቸው ዘርፉን የሚያስተዳድረው ህግም አለም አቀፍ ደረጃውን በጠበቀ መልኩ መዘጋጀት አለበት። ስለሆነም የህጉ ይዘት አለም አቀፍ ደረጃው የጠበቀ ይሆን ዘንድ ከሃገሪቱ ማህበራዊ፥ ኢኮኖሚያዊ እና ፖለቲካዊ ሁኔታዎች አንጻር ተቀራራቢ የሆኑ ሃገራት ህጎች በሞዴልነት በመምረጥ ልምዶች ተወስደዋል።
- **ባለድርሻ አካላትን ማወያየት፡-** ረቂቅ መመሪያውን ለማዳበር የሚከተሉት ሶስት የውይይት መድረኮች ተዘጋጅተዋል፡-
    - የሃገር ውስጥ እንዲሁም አለማቀፍ የቴሌኮም ኦፕሬተሮችን፥ ከዘርፉ ጋር ግንኙነት ያላቸው የመንግስት እና የግል ባለደርሻ አካላትን፥ የሲቪክ ማህበረሰብን፥ ዘርፉ ላይ የሚሰሩ የህግ ባለሙያዎችን ፥ባለሃብቶችን ወዘተ ተሳታፊ ያደረገ የአንድ ወር የምክክር መድረክ ተዘጋጅቷል።

- ረቂቁን በባለስልጣኑ ዌብሳይት ላይ ለ20 ቀናት ለሕዝብ አሰተያየት ክፍት እንዲሆን ተደርጎ፤ ፍላጎቱ ካላቸው የሃገር ውስጥ እንዲሁም አለማቀፍ ተቋማት በቂ የሆነ ግባት ለመሰብሰብ ተችሏል።
- ባለድርሻ አካላት ያነሱት ነጥቦችን እና ባለስልጣኑ የሰጠውን ምላሽ በተመለከተ ሦስተኛ የምክክር መድረክ ተዘጋጅቷል። በዚህ መድረክ ላይ በተሳታፊዎች የተነሱ ነጥቦች ላይ ውይይት የተደረገ ሲሆን በመመሪያው ላይ ሊካተቱ የሚገቡ ተጨማሪ ግባቶች ተገኝተዋል።

5. በረቂቅ መመሪያው ላይ የተነሱ ነጥቦች እና የተወሰዱ እርምጃዎች

በረቂቅ መመሪያው ላይ የተለያዩ የሃገር ውስጥ እና የውጪ ሃገር ባለድርሻ አካላት ተሳታፊ የሆኑ ሲሆን በመድረኩ ላይ የተለያዩ ጥያቄዎች ተነስተዋል። ከነዚህም ውስጥ የሚከተሉት ዋና ዋና ናቸው።

- በአዋጁ የተሰጡ ስልጣኖች እንደተጠበቁ ሆነው በመግቢያ (preamble) ክፍል ላይ መመሪያውን ማውጣት ያስፈለገበት ዋና ምክንያቶች ተለይተው በአንድ ወይም ሁለት ፓራግራፍ ውስጥ እንዲካተት ቢደረግ፤
- የክፍል አንድ ርዕስ ዝርዝሮቹን በማስወጣት ጠቅላላ በሚል እንዲስተካከል ቢደረግ፤
- በረቂቅ መመሪያው አንቀጽ 35 ላይ የሚዘዋወሩ ቁጥሮችን በተመለከተ ባለስልጣኑ ከባላድርሻ አከላት ጋር ሳይመካከር ያወጣው ድንጋጌ በመሆኑ እንዲወጣ ቢደረግ፤
- የመመሪያው ቴክኒካል ክፍል ለብቻው ተነጥሎ አባሪ ሆኖ ወይም ለብቻው ቢቀርብ፤
- በመመሪያው ውስጥ መካተት የሚገባቸው አስፈላጊ ቃላቶች ትርጉም ቢሰጣቸው፤
- በመመሪያው ውስጥ የተሰጡ ትርጎሜዎች ወደፊት የሚመጡ ቴክኖሎጂዎችን ግንዛቤ ውስጥ መክተት አለበት፤
- መመሪያውን ማሻሻል በተመለከተ ክፍል ላይ መመሪያው በማንኛውም ወቅት እንደሚሻሻል ተደንግጓል። ይህ ግን የባለፍቃዶችን ጥቅም ስለሚጎዳ ባለድርሻ አካላት ተሳታፊ የሚሆኑበትን ሁኔታ ቢፈጠር።

ከላይ የተመለከቱት እና ሌሎች ተያያዥ ጥያቄዎች ላይ ሰፊ ውይይት የተደረገ ሲሆን ባለስልጣኑም የሃገሪቱን ጥቅም እና የቴክኖሎጂውን መስፋፋት የሚኖረውን ፋይዳ ግንዛቤ ውስጥ በመክትት የሚከተሉት ውሳኔዎች ተወስነዋል፡-

- የመመሪያው ርዕስ ላይ የተነሳው ጥያቄ አግባብነት ስላለው ማሻሻያ ተደርጎበታል፤
- መግቢያው ላይ የተነሳው ጥያቄ አግባብነት ያለው በመሆኑ ማሻሻያ ተደርጓበታል።
- ክፍል አንድ አወቃቀር ላይ የተነሳው ሐሳብ ተገቢነት ስላለው ማሻሻያ ተደርጎበታል፤
- ባለስልጣኑ ረቂቅ መመሪያ አንቀጽ 35 ላይ ያካተተው ድንጋጌ በዚሁ መመሪያ አማካኝነት ለባድርሻ አካላት ቀርቦ ውይይት የተደረገበት በመሆኑ ባለስጣኑ በራሱ ያወጣው ድንጋጌ ነው ማለት አይቻልም።
- የመመሪያው ቴክኒካል ክፍል ለብቻው ይሁን የሚለው ጥያቄ አግባብነት ያለው በመሆኑ መመሪያው በአስተያየቱ መልኩ ተዘጋጅቷል፤
- በመመሪያው ውስጥ የተሰጡ ትርጎሜዎች ወደፊት የሚመጡ ቴክኖሎጂዎችን ግንዛቤ ውስጥ መክተት አለበት የሚለው ሀሳብ ተገቢ በመሆኑ እንዲካተት ተደርጓል፤
- በመመሪያው ውስጥ መካተት የሚገባቸው አስፈላጊ ቃላቶች ትርጉም ቢሰጣቸው የሚለው ነጥብ ተገቢ በመሆኑ በተጨማሪነት የተወሰኑ ቃላቶች እንዲካተት ተደርጓል፤
- መመሪያውን ባለስልጣኑ በማንኛውም ወቅት እንደሚያሻሽለው የተመለከተው ንግግር የአገልግሎት ሰጪዎችን ፍላጎት ስለሚጎዳ ይሻሻል የሚለው ጥያቄ ተገቢነት ስላለው ማሻሻያ ተደርጎበታል።

6. ለውይይት የተሰራጨው ረቂቅ መመሪያ እና የመጨረሻ ሆኖ የወጣው መመሪያ

- በመመሪያው መግቢያ ላይ ለመመሪያው መሰረት የተደረጉ ድንጋጌዎች ብቻ ናቸው የተካተቱት። ለመመሪያው መውጣት ምክንያት የሆኑ ነጥቦች አልተካተቱም የሚል አስተያት ከባለደርሻ አካላት በኩል ቀርቧል። ስለሆነም የመመሪያው መግቢያ የመመሪያውን አስፈላጊነት አጉልቶ በሚያሳይ መልኩ በድጋሚ ይስተካካል የሚለው ሕሳቤ/ አስተያት ተገቢ በመሆኑ በዛ መልክ እንዲስተካከል ተደርጓል።
- ትርጉም ክፍል ላይ የተነሳው ነጥብ ተገቢነት ስላለው ከትርጉም ክፍል አወቃቀር ጋር በተያያዘ የተነሳው አስተያየት በከፊል እንዲሻሻል ተደርጓል። ከዚህም በተጨማሪ ትርጉም ያስፈልጋቸዋል ተብለው የተለዩ ቃላቶች ትርጓሜ ተሰጥቷቸዋል።
- ክፍል አንድ የተዋቀረበት መንገድ የሃገሪቱን የህግ አወቃቀር የተከተለ አይደለም የሚለውን ጥያቄ በመቀበል በሃገሪቱ የተለመዱ የህግ አወቃቀር ተፈጻሚ እንዲሆን ተደርጎል፤

- በመመሪያው ውስጥ ወደ ፊት ሊመጡ የሚችሉ እንደ 5ጂ ያሉ ቴክሎጂዎችን በሚያካትት መልክ ቢረቀቅ የሚለው ሐሳብ ተገቢነት ያለው በመሆኑ በመመሪያው ውስጥ የተካተቱ ቃላቶች ከቴክኖሎጂ ነጻ ሆነው እንዲተረጓሙ ተደርጓል፡፡ በዚህም መመሪያው ወደ ፊት ሊመጡ የሚችሉ ቴክኖሎጂዎቸን በሚያካትት መልክ ተዘጋጅቷል፡፡

- በማስታወቂያ በተሰራጨው መመሪያ ላይ ባለስልጣኑ መመሪያውን በማንኛውም ወቅት እንደሚያሻሽለው ተመልክቷ የነበረ ሲሆን በመጨረሻ ረቂቅ ላይ ግን ባለስልጣኑ መመሪያውን ሲያሻሽል ከባለድርሻ አካላት ጋር በጉዳዩ ዙሪያ ውይይት ማድረግ እንደሚኖርበት ተመልክቷል። ይህ የተደረገበት ዋና ምክንያት ባለስልጣኑ በየወቅቱ ባለድርሻ አካላትን ሳያሳትፍ ማሻሻያ የሚያደርግ ከሆነ የአገልግሎት ሰጪዎችን ፍላጎት/ጥቅም ይጎዳል ከሚል ሕሳቤ የተነሳ ሲሆን ይህም ከባለድርሻ አካላትም በኩል በስፋት ሲንጸባረቅ ነበር። ጥያቄው የአዋጁን መንፈስ ያገናዘበ እና ተገቢ በመሆኑ እንዲስተካከል ተደርጓል።